

Natuurhistorisch Maandblad

Orgaan van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg

REDACTIE: R. Geurts; Mevr. Dr. W. Minis-van de Geyn; C. Willemse; Dr. P. J. van Nieuwenhoven. **Hoofd-redacteur:** Dr. E. M. Kruytzer, Bosquetplein 7, Maastricht.

Voorzitter van het Natuurhistorisch Genootschap:

Dr. E. M. Kruytzer, Bosquetplein 7, Maastricht.

Secretaris: Dr. P. J. van Nieuwenhoven, Trianonstraat 13, Maastricht.

Penningmeester: P. Wassenberg, Hertogsingel 87 A, giro 1036366 t.n.v. Natuurhistorisch Genootschap, Maastricht.

ADMINISTRATIE: Adreswijzigingen, opgave van nieuwe leden, bestellingen van Maandbladen te zenden aan het Natuurhistorisch Museum, Bosquetplein 7, Maastricht. Tel. 04400—14174.

Lidmaatschap f 7,50 per jaar. Het **Maandblad** wordt aan alle leden gratis toegezonden. Prijs voor niet-leden f 10,— per jaar. Afzonderlijke nummers voor niet-leden f 1,—, voor leden f 0,75; dubbelnummers f 2,— en f 1,50. Auteursrechten voorbehouden.

INHOUD: Aankondiging van de jaarvergadering en de excursie naar De Hamert, blz. 57. — De Hamert, blz. 58. — In memoriam dokter C. Willemse, blz. 59. — Uit eigen kring, blz. 63. — Verslag van de maandvergaderingen, blz. 64. — De excursie naar de Ninglinspo in België, blz. 65. — L. Carette: Histologische studie van de metamorfose bij enkele Formicidae (Hymenoptera) (with a summary), blz. 65. — Boekbespreking, blz. 69. — Aankondiging van de maandvergaderingen, blz. 72. — De natuur in, blz. 72. — De omslagtekening, blz. 72.

Jaarvergadering te Venlo en excursie naar De Hamert

OP ZONDAG 17 JUNI

Jaarvergadering in Restaurant National Spoorstraat 1

AANVANG 10.30 UUR

AGENDA :

1. Opening door de voorzitter.
2. Jaarverslagen van secretaris en penningmeester.
3. Verslag van de kascommissie over 1961 en benoeming van de kascommissie 1962.
4. Jaarverslag van de hoofdredacteur van het Natuurhistorisch Maandblad en van de Publicatie's.
5. Bestuursverkiezing. Aan de beurt van aftreden zijn Dr. J. K. A. van Boven en Dr. S. J. Dijkstra. Beiden stellen zich herkiesbaar.
6. Uitbreiding van het bestuur met enkele jongeren. Het bestuur stelt voor de heer W. F. Bult te benoemen. Door de Vrienden der Natuur te Venlo wordt voorgedragen de heer R. A. F. Ex.
7. Rondvraag en sluiting.

P. J. VAN NIEUWENHOVEN.

Om de jaarvergadering te kunnen bezoeken kan men per trein reizen vanuit Maastricht 8.58 uur; vanuit Heerlen 8.52 uur; vanuit Sittard 9.24 uur; vanuit Roermond 9.52 uur.

Na de vergadering is er een lunchpauze om circa 13.00 uur. In restaurant National kan men een hapje eten. Het is ook mogelijk, in een van de bovenzalen meegebrachte boterhammen op te eten.

Het bezoek aan het landgoed De Hamert te Wellerlooi begint om $\pm$ 15.00 uur, na aankomst van de lijnbus van de Zuidooster, die om 14.30 uur van het station te Venlo vertrekt. Zij die alleen aan de excursie wensen deel te nemen, kunnen reizen per trein uit Maastricht 12.58 uur; uit Heerlen 12.52 uur; uit Sittard 13.24 uur; uit Roermond 13.52 uur. Men zal op het landgoed zelf een consumptie kunnen gebruiken, wanneer althans de weersomstandigheden een picknick toelaten. Het ligt in de bedoeling de excursie voort te zetten tot in de avond. Men zal echter elke veertien minuten voor het hele uur met de Zuidooster in de richting Venlo kunnen vertrekken. De laatste trein uit Venlo in de richting Maastricht-Heerlen vertrekt om 23.21 uur.

DE HAMERT

Het landgoed De Hamert, 410 ha groot, bestaat voor het allergrootste deel nog uit woeste grond. De schrale dekzanden bevatten van nature zo weinig voedsel, dat de ontginning ervan gelukkig steeds op grote moeilijkheden heeft gestuit, en de agrarische cultuur op deze terreinen nauwelijks lonend kan geschieden. De dekzanden zijn door de wind aangevoerd en bestaan uit materiaal uit het Maasdal, of zijn net als löss van de morenen van de gletschers afkomstig die in de IJstijd dicht in de buurt gelegen waren. Het is te begrijpen dat de zwaardere bestanddelen het eerst werden afgezet, zodat reeds in de lucht een scheiding tot stand kwam tussen deze zandkorrels en de löss in het zuiden. Het bijzondere van De Hamert is vooral gelegen in de aanwezigheid van ongerepte heidevelden met grandioze uitzichten vanaf de door de wind hoog opgestoven duinen. De zon kan daar 's zomers danig branden, doch de planten en de dieren van de heide kunnen daartegen. U zult zich misschien verbazen over het voorkomen in dit gebied van de rugstreeppad, die juist op de warmste zandpaadjes zijn holen schijnt te willen graven. Ook de razend snelle rupsendoders zijn hier te vinden.

Waterrijkdom in het Herenven

Onder de begroeiing met heide vormt zich op de duur in de grond een harde koffiekleurige laag, de zg. oerbank. Deze is ondoordringbaar voor water, zodat het regenwater erboven blijft staan. Zo konden zich in de laagst gelegen delen vennen ontwikkelen. Bovendien bevindt zich dieper in de grond leem, die geen water doorlaat. Zo zijn de Pijkmeuw en het Herenven ont-

staan, twee heideplassen, waarvan vooral de eerste door zijn geïsoleerde ligging nog onveranderd is: voedselarm water, rijk aan humuszuur, omzoomd door gordels planten uit het hoogveen: veenmos, wollegras, lavendelheide, gagel. Het Herenven ontvangt water uit omliggende landbouwgebieden, en is daardoor voedselrijker. Op het water komen vooral in de trektijd grote massa's watervogels af.

Het bekende Gelderse Kanaal heeft helemaal het karakter van een natuurlijke beek gekregen, met steile oevers en scherpe bochten, stroomversnelingen en dode armen. De laatste zijn begroeid met een moerasbos, waarin in het voorjaar de wilgen overdadig bloeien, en een groot aantal zangvogels huist, die in dergelijke vochtige bossen thuis horen.

De Hamert is, en wordt nog, als een jachtgoed beheerd: er schuilen nog al wat reën tussen het hakhout of in de hier en daar aangeplante denbossen. Er zijn merkwaardig genoeg maar weinig korhoenders. Doch op de vennen vertoeven duizenden eenden, die heel wat jachtshade aanrichten aan de veldgewassen in de buurt. Tenslotte werkt de jachtopzichter het gehele jaar aan de opbouw van een aanzienlijke fazantenstand. Helaas wordt daarvoor nog al eens het levenslicht van een roofdier uitgeblazen. Wellicht komt aan deze toestand nog wel eens een einde! Ook nu ziet men altijd wel een paar interessante roofvogels!

Heide is door toedoen van de mens uit bos ontstaan. Dat schijnt hier reeds lang geleden te hebben plaats gehad. Er zijn talrijke voorhistorische grafheuvels aangetroffen, daterend uit de Bronstijd, en zelfs uit de Nieuwe Steentijd, waaronder waarschijnlijk een vorstegraf is ontdekt. Een eenvoudig houten kruis geeft hier dichtbij de plaats aan, waarin de jongste oorlog een aantal kopstukken uit het verzet door de Duitsers werd gefusilleerd en begraven.

Twee menselijke monumenten van zo verschillende ouderdom in hetzelfde landschap! Wij kunnen ons erover verheugen, dat deze toestand gehandhaafd kan blijven, nu De Hamert in het bezit is gekomen van de stichting Het Limburgs Landschap. Iedere bezoeker van het landgoed gaat er enthousiast vandaan. Moge dit enthousiasme ook gewekt worden voor ons aller Limburgs Landschap, dat met het beheer van dit enorme bezit ook de nodige financiële zorgen op zich genomen heeft!

v.N.